

> Retouradres Postbus 20901 2500 EX Den Haag

Voorzitter Overlegorgaan Infrastructuur en Milieu
De heer P.J. Biesheuvel
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

Bestuurskern
Dir. Water en Bodem
Marien- en Internationaal
Waterbeleid
Den Haag
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

Datum 12 februari 2018
Betreft Schriftelijke reactie OIM op consultatie Mariene Strategie
deel I

Uw kenmerk
IENM/BSK-2017/303623

Bijlagen
1

Geachte heer Biesheuvel,

Ik dank u voor de inbreng vanuit het Overlegorgaan Infrastructuur en Milieu (OIM) in het proces voor de actualisatie van de Mariene strategie deel 1. Ik heb de reacties van de deelnemers aan het OIM bestudeerd en geef u daarop, mede namens de minister van Landbouw, Visserij en Voedselkwaliteit, in deze brief mijn antwoord.

Proces tot nu toe

Het OIM verwoordt het geluid van maatschappelijke organisaties, instanties en bedrijven. Een aantal van deze betrokkenen heeft deelgenomen aan een workshop die 3 juli 2017 heeft plaatsgevonden ter voorbereiding van de actualisatie van de Mariene strategie deel 1. Alle daar naar voren gebrachte opmerkingen, ook die naderhand schriftelijk zijn ingediend, zijn beoordeeld en beantwoord. De beantwoording is gepubliceerd op de website van het OIM. De inbreng van de betrokkenen is gebruikt bij de opstelling van de concepttekst van de geactualiseerde Mariene strategie deel 1, die in het OIM voor bespreking voor lag.

Voortgang

De concepttekst wordt nu, met inachtneming van het ingediende OIM-commentaar, afgerond tot de definitieve tekst van de ontwerp-Mariene strategie deel 1. Deze wordt begin 2018 (februari/maart) gepubliceerd en zal dan zes weken ter inzage liggen. In die periode kunnen alle betrokkenen een zienswijze indienen. Medio 2018 zal de geactualiseerde Mariene strategie deel 1 door het kabinet worden vastgesteld en verstuurd aan de Tweede Kamer. Uiterlijk 15 oktober dient deze rapportage op grond van artikel 17 van de Kaderrichtlijn Mariene Strategie (KRM) naar de Europese Commissie te worden gestuurd.

Ontvangen reacties

In de bijlage vindt u het antwoord op de reacties van Vereniging Natuurmonumenten en het Watersportverbond. Op de reactie van de Coöperatie Kottervisserij Nederland U.A., VisNed, wil ik hieronder ingaan, aangezien deze reactie het proces als zodanig betreft en een wat uitgebreider antwoord vergt.

Reactie VisNed

Visned is van mening dat de KRM zodanig veelomvattend en abstract geformuleerd is, dat het vrijwel onmogelijk is om op deze termijn met een gedegen zienswijze te komen. In haar reactie geeft Visned aan dat ze van mening is dat de onderliggende informatie ten behoeve van de actualisatie van de milieudoelen KRM vaag is en onvoldoende detail bevat. Visned geeft aan dat ze vindt dat voor descriptoren en criteria in de KRM, die verwijzen naar een 'natuurlijke' zeebodem en 'gezonde' populatie, een duidelijke definitie ontbreekt en er geen duidelijke uitgangswaarden zijn bepaald. Visned vreest dat dit tot speculatief en richtingloos beleid zou kunnen leiden. VisNed heeft daarom behoefte aan meer tijd voor aanvullend wetenschappelijk begrip en onderbouwing en aan passende methoden om de goede milieutoestand te kunnen beoordelen, en aan overleg hierover in de komende jaren.

Bestuurskern

Dir. Water en Bodem
Marien- en Internationaal
Waterbeleid

Uw kenmerk

IENM/BSK-2017/303623

Antwoord op de reactie van VisNed

Ik ben het met VisNed eens dat er nog onzekerheden zijn en dat het niet altijd mogelijk is om exact aan te geven wat de goede milieutoestand is en in welke mate deze is verstoord. Dat geef ik in de Mariene strategie, deel 1, ook duidelijk aan. Ik deel niet de mening van VisNed dat deze kennishiaten leiden tot speculatief en richtingloos beleid. De KRM en de in de Nederlandse mariene strategie geformuleerde goede milieutoestand zijn gebaseerd op de best beschikbare wetenschappelijke kennis en inzichten en worden aan de hand van meerdere criteria vastgesteld. Binnen de context van kennisonzekerheden verplicht het voorzorgsbeginsel ons om datgene te doen wat binnen de grenzen van het proportionele ligt om het risico van effecten van gebruik op het ecosysteem te voorkomen, te beperken of om de kans op herstel te vergroten. De resultaten uit het Monitoringprogramma KRM (Mariene strategie deel 2) maken het mogelijk om dit te evalueren.

Het gaat daarbij ook om die situaties waarbij negatieve effecten van menselijk handelen niet overzien kunnen worden, maar er wel gerede twijfel is dat die blijvend kunnen optreden. Zo is er bijvoorbeeld reden om aan te nemen dat impulsgeluid als gevolg van heiactiviteiten voor het plaatsen van windmolens schade veroorzaakt aan bruinvissen. Op grond hiervan bevatten de vergunningvoorschriften voorwaarden ter bescherming van de bruinvis, zoals de bruinvisbeschermingsdagen waarop niet geheid mag worden.

Afsluiting

De komende tijd wordt verder gewerkt aan het Monitoringprogramma KRM, Mariene strategie deel 2, en de uitvoering van de kennisagenda uit de geactualiseerde Mariene strategie deel 1. Met de uitkomsten hiervan kan naar verwachting in de toekomst steeds beter worden beoordeeld hoe de goede milieutoestand er uit moet zien en kan beter verwoord worden hoe deze bereikt kan worden. De KRM stelt daarmee het kader waarbinnen de ontwikkelingen op de Noordzee duurzaam kunnen blijven plaatsvinden.

Voor het accommoderen van de maatschappelijke opgaven op de Noordzee in het komend decennium is, in aansluiting op de huidig beleid en met als kompas de Noordzee Gebiedsagenda 2050, een Strategie Noordzee 2030 in ontwikkeling. De ambitie van de betrokken ministeries is om hierbij met overheden, Noordzeegebruikers, kennisinstituten en maatschappelijke partners samen te werken vanuit eigenaarschap.

Ik stel het zeer op prijs dat de maatschappelijke organisaties hebben aangegeven te willen deelnemen aan de totstandkoming van de Noordzeestrategie.

Bestuurskern
Dir. Water en Bodem
Marien- en Internationaal
Waterbeleid

Hoogachtend,

Uw kenmerk
IENM/BSK-2017/303623

DE MINISTER VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT,

drs. C. van Nieuwenhuizen Wijbenga

OIM-deelnemer	Pagina OIM-versie	Opmerking OIM-deelnemer	Beantwoording IenW i.o.m. LNV
Natuurmonumenten		Stikstof uitstoot op zee wordt nergens genoemd - uitstoot door scheepvaart is aanzienlijk en vermindering is noodzakelijk om stikstof depositie op land en water verminderen.	Notie toegevoegd in de tekst.
Natuurmonumenten		Alleen de commerciële (gequoteerde) vissoorten worden genoemd, waarvoor vanaf 2019 de aanlandingsplicht geldt. Daarmee neemt de druk op niet gequoteerde soorten (o.a. Inktvis, poot (rode, Engelse) en rode mul) toe, want voor deze soorten geldt de aanlandingsplicht niet. Waar worden deze 'uitwijksoorten' beschermd?	De KRM wil een goede milieutoestand voor commerciële vissoorten (descriptor D3) als voor niet-commerciële vissoorten (descriptor D1, Biodiversiteit). De visserij-inzet wordt gereguleerd in het Gemeenschappelijk Visserijbeleid (GVB). Het GVB kent een scala aan maatregelen om visbestanden te beheren. Eén van die maatregelen is het vaststellen van de Total Allowable Catch (TAC) voor veel commerciële vissoorten. Andere manieren om de visserij-inspanning op zowel gequoteerde als niet-gequoteerde soorten te beheren zijn onder meer het reguleren van de inzet (zeedagen, motorvermogen), het vaststellen van technische maatregelen, zoals het type net dat gebruikt mag worden, en het (periodiek) sluiten van bepaalde gebieden, zoals paaigronden. De aanlandplicht heeft tot doel de voedselverspilling te verminderen en selectiviteit in de visserij te verbeteren en dient niet als middel voor bestandsbeheer. Het verbeteren van selectiviteit kan ten goede komen aan zowel van gequoteerde als niet-gequoteerde soorten.
Natuurmonumenten	P 15	Internationale samenwerking (o.a. P 15) – Voor visserij doelstellingen wordt alleen OSPAR genoemd als uitvoerend orgaan. Hier mist de regionale samenwerking in het kader van het GVB in de Scheveningen groep. Regionale afspraken over visserij beheersmaatregelen in MPAs en technische maatregelen voor de hele Noordzee worden hier genomen. Visserij-beperkende maatregelen op het Nederlands NCP moeten hier worden afgestemd.	Notie toegevoegd in de tekst.
Natuurmonumenten	P 13	Conclusie 1e alinea is vreemd: is de overheid één van de sectoren die maatregelen neemt om aantasting van marien milieu te voorkomen? Zou	De overheid maakt kosten die direct of indirect bijdragen aan het realiseren van de goede milieutoestand. Het gaat onder meer om kosten voor beleidsvoorbereiding en -

Bestuurskern
Dir. Water en Bodem
Marien- en Internationaal
Waterbeleid

Uw kenmerk
IENM/BSK-2017/303623

		<p>hier een overzicht verwachten de kosten én de winsten van de sectoren naast elkaar. Moeten de kosten van de overheid niet apart moeten worden genoemd, want de overheid is geen 'sector' die kosten maakt om aantasting van het milieu door de overheid te voorkomen/verminderen?</p>	<p>coördinatie, onderzoek en monitoring, vergunningverlening, kustwacht en inspectie.</p>	<p>Bestuurskern Dir. Water en Bodem Marien- en Internationaal Waterbeleid</p> <p>Uw kenmerk IENM/BSK-2017/303623</p>
Natuurmonumenten	Hoofdstuk 3	<p>In het overzicht is de Huidige milieutoestand vaak (deels) onbekend. Het is zorgwekkend dat we 5 jaar na de initiële beoordeling nog niet weten waar we zijn. Doelen moeten ofwel gesteld worden n.a.v. bekende indicatoren, of monitoring moet a.s.a.p. worden opgezet.</p>	<p>In het algemeen geldt dat de indicatoren bekend zijn en dat er monitoring op plaats vindt. Het recente Intermediate Assessment van OSPAR (juni 2017), waarvan in de geactualiseerde Mariene strategie deel 1 gebruik gemaakt is, geeft de ontwikkelingen hierin weer. In Mariene Strategie deel 1 zijn de goede milieutoestand en de bijbehorende doelen scherper omschreven dan in 2012 mogelijk was. Ook de milieudoelen kunnen daardoor preciezer zijn, terwijl een beter beeld bestaat van de bijdragen van de maatregelen aan het halen van de doelen. Dat laat onverlet dat we nog niet voor alle indicatoren en descriptoren weten hoe de goede milieutoestand er precies uit moet zien. Dit vergt onderzoek en zorgvuldige (internationale) afstemming.</p>	
Natuurmonumenten	4.4 Netwerk beschermde gebieden	<p>Hier wordt vooral het vaststellen van gebieden genoemd, maar gebieden zijn pas beschermd als beheerplannen internationaal zijn afgesproken. De NL delegatie in de Scheveningen groep moet hiervoor in actie komen. Er zijn nog altijd veel te weinig gebieden waar bodemberoering helemaal is uitgesloten.</p>	<p>Over de te beschermen gebieden op het Nederlandse deel van de Noordzee buiten de kustzone vindt overleg plaats met de Noordzeelanden. Het doel van dit overleg is om te komen tot een gezamenlijke aanbeveling aan de Europese Commissie om voor deze gebieden visserijmaatregelen te treffen (naar verwachting in 2018). De EC is bij uitstek bevoegd om visserijmaatregelen te treffen.</p>	
Natuurmonumenten	5.3 Doorwerking in het beleid	<p>Onder Kennisprogramering: Beoordelingsmethoden voor benthische habitats zijn al ontwikkeld: zie ICES advies 2015?</p>	<p>De binnen ICES ontwikkelde benthosindicator voor D6, Fishing Pressure Indicator, wordt al toegepast. Deze indicator is sterk in de beoordeling van de visserijdruk. Nederland werkt nu aan de ontwikkeling van de benthosindicator BISI (benthische indicator soorten index), die de koppeling legt met specifieke bodemgevoeligheid. Verder wordt de Margalef-biodiversiteitsindicator toegepast; deze is in OSPAR ontwikkeld als achtergrondindicator voor de kwaliteit van biodiversiteit. Echter, dit veld is nog steeds enorm in ontwikkeling, vandaar dat er blijvend wordt ingezet op (internationale) ontwikkeling van die indicatoren.</p>	

Natuurmonumenten	P 57	Laatste kolom van de tabel heet 'Milieudoel'. Natuurmonumenten begrijpt niet dat 'Opstellen en uitvoeren van de beheerplannen voor de N2000 gebieden op zee' een milieudoel is – lijkt meer een middel?	Het gaat bij het opstellen en uitvoeren van beheerplannen om het realiseren van de daarin genoemde instandhoudingsdoelstellingen voor habitattypen en soorten in de N2000-gebieden.
Watersportverbond		Aangezien scheepvaart, en dus ook pleziervaart, grensoverschrijdend is, vraagt Watersportverbond of de KRM doelstellingen naast afstemming binnen OSPAR ook worden afgestemd met HELCOM en BARCELONA-conventie zeegebieden. Als toelichting: Watersportverbond werkt ook in Europees verband aan belangen behartiging voor de Watersport en wordt met name voor de Oostzee geconfronteerd met een reeks initiatieven die erg gelijkvormig lijken qua descriptor (= logisch) maar niet noodzakelijkerwijs qua uitvoering. Bovendien bestaan er dezelfde kennis hiaten.	Het streven is gericht op zo breed mogelijke afstemming van doelen binnen KRM. De nadruk voor Nederland vooralsnog op regionale afstemming binnen OSPAR. Overigens vindt er wel informatie-uitwisseling plaats tussen OSPAR en HELCOM (enkele lidstaten zijn bij beide regionale zeeconventies betrokken).
Watersportverbond	biz 12, para 2.4	De economische waarde van Toerisme/Recreatie in de Kustzone wordt niet gekwantificeerd. Watersportverbond meent zich te herinneren dat hier wel degelijk gegevens van bekend zijn uit studies van het NBTC en/of Delta Programma Kust en stelt voor die op te nemen.	De getallen die worden gepresenteerd in de tabel zijn afkomstig van het CBS. In de statistieken van het CBS zijn recreatie en toerisme geen aparte economische sectoren. De waarde van recreatie en toerisme zijn in de tabel meegenomen onder 'Kustzone'.
Watersportverbond		Bij het voorkomen van de introductie van niet inheemse soorten merkt Watersportverbond op dat voor het voorkomen van "hulffouling" voor de recreatievaartuigen op zoutwater een adequate aangroeiwerende applicatie beschikbaar moet zijn. Dat is nu niet het geval; dit is recent nog eens onder de aandacht gebracht bij een conferentie van het Kennis Netwerk Biociden op 24 oktober jl waarbij door de gebruikers en de industrie tekortkomingen van de huidige producten, die voldoen aan Nederlandse regelgeving, aan de orde zijn gekomen.	Ter kennisneming

Bestuurskern
Dir. Water en Bodem
Marien- en Internationaal
Waterbeleid

Uw kenmerk
IENM/BSK-2017/303623